

Sygn. akt **III AUa 209/21**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2022 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy (...) **spółka akcyjna z siedzibą we W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

przy udziale : M. J. (1)

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) S.A. z siedzibą we W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 9 grudnia 2020 r. sygn. akt VII U 1128/20

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdza, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne M. J. (1) z tytułu umowy o pracę u płatnika składek (...) S.A. we W. nie wlicza się kwot zapomogi zwykłej wypłaconych w okresie objętym decyzją,
- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 i zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. na rzecz (...) S.A. we W. kwotę 90 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. na rzecz (...) S.A. we W. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z 28 kwietnia 2020 r. Nr (...) adresowaną do (...) spółka akcyjna i M. J. (1), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.), art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.) stwierdził, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne M. J. (1) z tytułu umowy o pracę u płatnika składek (...) spółka akcyjna stanowią następujące kwoty:

Miesiąc/rok	Kod ubezpieczenia	Podstawa wymiaru składek	Składka na ubezpieczenie zdrowotne			
na ubezpieczenia	na ubezpieczenie					
Emerytalne i rentowe	Chorobowe	Wypadkowe	Zdrowotne			
01-2016	(...)	3 979,98 zł	3 979,98 zł	3 979,98 zł	3 434,32 zł	309,09 zł
02-2016	(...)	4 844,09 zł	4 844,09 zł	4 844,09 zł	4 179,97 zł	376,20 zł
03-2016	(...)	4 445,30 zł	4 445,30 zł	4 445,30 zł	3 835,85 zł	345,23 zł
04-2016	(...)	4 086,94 zł	4 086,94 zł	4 086,94 zł	3 526,62 zł	317,40 zł
05-2016	(...)	4 678,64 zł	4 678,64 zł	4 678,64 zł	4 037,19 zł	363,35 zł
06-2016	(...)	4 823,78 zł	4 823,78 zł	4 823,78 zł	4 162,44 zł	374,62 zł
07-2016	(...)	4 037,16 zł	4 037,16 zł	4 037,16 zł	3 483,66 zł	313,53 zł
08-2016	(...)	4 407,23 zł	4 407,23 zł	4 407,23 zł	3 802,99 zł	342,27 zł
09-2016	(...)	4 228,08 zł	4 228,08 zł	4 228,08 zł	3 648,41 zł	328,36 zł
10-2016	(...)	3 875,51 zł	3 875,51 zł	3 875,51 zł	3 344,18 zł	300,98 zł
11-2016	(...)	4 158,24 zł	4 158,24 zł	4 158,24 zł	3 588,15 zł	322,93 zł
12-2016	(...)	4 220,35 zł	4 220,35 zł	4 220,35 zł	3 641,73 zł	327,76 zł

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy przytoczył treść przepisów stanowiących jej podstawę oraz podał, że płatnik składek w 2016 r. tworzył Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. Zgodnie z zapisami Regulaminu ZFŚS środki Funduszu płatnik składek przeznaczył wyłącznie na dwa rodzaje świadczeń pieniężnych, którymi były zapomogi zwykłe i losowe. Zapomoga zwykła (bezzwrotna) przeznaczona została dla uprawnionych pracowników jako comiesięczne pieniężne świadczenie socjalne (§ 1 ust. 2 lit. a Regulaminu). Regulamin nie przewidywał składania przez pracowników żadnego wniosku o przyznanie tego świadczenia, nie definiował również sposobu weryfikacji sytuacji życiowej i materialnej przy przyznaniu tego świadczenia. Świadczenie wypłacane było automatycznie co

miesiąc na podstawie „Oświadczenia o dochodach na członka rodziny”, które pracownicy składali do 10 maja 2016 r. Oświadczenie składane było raz na rok. Regulamin nie określał, w jaki sposób i z jakiego czasookresu przyjmowany był średni dochód netto na osobę w rodzinie. Zmiana wysokości świadczenia następowała począwszy od miesiąca czerwca 2016 r. (przesunięty okres rozliczeniowy przyjęty przez płatnika składek do wypłaty tych świadczeń). Organ rentowy wskazał, że zapomoga socjalna definiowana jest jako doraźna bezzwrotna pomoc finansowa udzielana osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej. Organ rentowy uznał, że płatnik składek nie wykazał w sposób dostateczny, że w przypadku wypłat zapomóg poznał sytuację socjalną pracowników, a co za tym idzie zrealizował podstawowe założenia dystrybucji świadczeń indywidualnych. Organ rentowy wskazał, że wobec niezastosowania kryterium socjalnego przy comiesięcznej wypłacie pracownikom, w okresie od stycznia do grudnia 2016 r., zapomogi zwykłej, kwota wypłaty stanowi ich przychód ze stosunku pracy, od którego należy naliczyć składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Odwołanie od ww. decyzji złożył płatnik składek – (...) S.A., wniósł o zmianę ww. decyzji w całości poprzez stwierdzenie, że w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne ww. ubezpieczonego nie uwzględnia się zapomogi zwykłej jako świadczenia finansowanego ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a w związku z czym podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne zgodna jest ze złożonym przez płatnika składek deklaracjami, ewentualnie uchylenie w całości zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Wniósł również o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Odwołująca podkreśliła, że przyznawanie świadczeń w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci tzw. zapomogi zwykłej adresowanych do indywidualnych pracowników mieściło się w definicji działalności socjalnej w art. 2 pkt 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Dodatkowo zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy brano pod uwagę tzw. kryterium socjalne. Mianowicie, przyznawanie zapomogi było uzależnione wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Przedmiotowe kryteria odwołująca ustalała na podstawie oświadczeń składanych przez pracowników o wysokości dochodów na członka rodziny. Z uwagi na fakt, że wysokość zapomogi była uwarunkowana wysokością średniego dochodu netto na osobę w rodzinie, odwołująca realizowała tym samym cel, który przyświeca wszystkim świadczeniom z ZFŚS, a mianowicie łagodziła różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Im bowiem niższy był średni dochód netto na osobę w rodzinie, tym wyższa była kwota zapomogi.

Ubezpieczony M. J. (2) nie zajął stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z 9 grudnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie o sygn. VII U 1128/20 oddalił odwołanie oraz zasądził od odwołującej na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. kwotę 90 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Odwołująca prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą (...) spółka akcyjna z siedzibą we W. ul. (...), (...). Prezesem zarządu jest M. S.. Na stanowisku dyrektora administracyjnego zatrudniony jest G. J., upoważniony do reprezentowania płatnika składek. Czynności księgowo-kadrowe wykonuje dział kadr i płac, którego kierownikiem jest E. I.. Stanowisko głównego księgowego i dyrektora finansowego zajmuje W. D..

U odwołującej tworzony był Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. Środki Funduszu były przeznaczone na dwa rodzaje świadczeń pieniężnych, którymi były:

- 1) zapomogi zwykłe,
- 2) zapomogi losowe.

Ze świadczeń korzystali wyłącznie pracownicy.

W przypadku pracowników nowo zatrudnionych odwołująca w Regulaminie postanowiła, że:

- 1) pracownicy nowo zatrudnieni przez pierwsze trzy miesiące zatrudnienia otrzymują 50% należnej im zapomogi zwykłej; uprawnienie nabywają od miesiąca następującego po miesiącu, w którym rozpoczęli zatrudnienie,
- 2) osoby zatrudnione w trakcie roku, „Oświadczenie o wysokości dochodów na członka rodziny” składają w miesiącu zatrudnienia.

Pracownicy zatrudnieni na 1/2 etatu nabywają prawo do połowy świadczenia.

Odwołująca tworzyła ZFŚS na każdy rok obrotowy, nie zawsze pokrywający się z rokiem kalendarzowym, i ustalała po uzgodnieniach z zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi u niej, Regulamin – Zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

W Regulaminie – Zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w 2015 r. w (...) S.A. z siedzibą we W. ustalono, że Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych naliczony na 2015 r., przy założeniu, że średnie zatrudnienie osiągnie poziom 521 pracowników, wynosi 569.936,22 zł. Pozostałość ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na 2014 r. wynosi 6350,12 zł. Środki te zasilą ZFŚS roku 2015. W 2015 r. ZFŚS przeznaczony jest na: a) comiesięczne pieniężne świadczenie socjalne – tzw. zapomoga zwykła dla uprawnionych pracowników w wysokości 90% Funduszu, b) zapomogi bezzwrotne – tzw. zapomogi losowe dla uprawnionych pracowników w wysokości 10% Funduszu (§ 1 Regulaminu). Comiesięczne pieniężne świadczenie socjalne – tzw. zapomoga zwykła będzie wypłacane uprawnionym pracownikom wraz z wypłatą wynagrodzenia, począwszy od wypłaty za marzec 2015 r. aż do wyczerpania środków. W przypadku wyczerpania środków wypłaty zostaną wstrzymane. Prawo do tego świadczenia mają pracownicy, którzy złożyli w terminie do 23 marca 2015 r. „Oświadczenie o wysokości dochodów na członka rodziny”. Wysokość comiesięcznych świadczeń socjalnych jest uzależniona od dochodu na członka rodziny i została określona na rok 2015 w Tabeli nr 1. Wypłata comiesięcznego pieniężnego świadczenia socjalnego uprawnionym pracownikom będzie następowała z zaznaczeniem na kartce „świadczenie nieopodatkowane” lub „świadczenie opodatkowane” (§ 2 Regulaminu). Wypłata z ZFŚS zapomogi bezzwrotnej – tzw. zapomogi losowej może nastąpić z tytułu: a) długotrwałej choroby pracownika, małżonka lub jego dziecka (długotrwała choroba to pobyt w szpitalu przez min. 7 dni i dalsze leczenie szpitalne nie krótsze niż 30 dni oraz choroba powodująca niezdolność do pracy trwającą min. 6 miesięcy, potwierdzona zaświadczeniem lekarskim lub drukiem L-4), b) innego udokumentowanego zdarzenia losowego np. pożaru, powodzi, katastrofy budowlanej. Uprawnionymi do występowania z wnioskiem o zapomogę bezzwrotną są pracownicy, którzy udokumentowali dochody netto na jednego członka rodziny (pracownika, jego małżonka i dzieci) składając „Oświadczenie o wysokości dochodów na członka rodziny” najpóźniej w miesiącu, w którym złożono wniosek. Wysokość tzw. zapomogi losowej jest uzależniona od wysokości dochodu netto na osobę w rodzinie za rok 2014 i określona jest na rok 2015 w Tabeli nr 2. Wniosek o zapomogę bezzwrotną (załącznik nr 1) oraz oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych należy pobierać i składać w Biurze (...), które są uprawnione do ich weryfikacji i opiniowania (§ 3 Regulaminu). W styczniu 2016 r. lub najpóźniej po wyczerpaniu środków z ZFŚS, pracodawca przedstawi Zakładowym Organizacjom Związkowym szczegółowe rozliczenie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych za 2015 r. (§ 4 Regulaminu).

W Regulaminie z 18 kwietnia 2016 r. ustalono, że Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych naliczony na 2016 r., przy założeniu, że średnie zatrudnienie osiągnie poziom 529 pracowników, wynosi 578.688,97 zł. Pozostałość ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na 2015 r. wynosi 15.759,09 zł. Środki te zasilą ZFŚS roku 2016. W 2016 r. ZFŚS przeznaczony jest na: a) comiesięczne pieniężne świadczenie socjalne – tzw. zapomoga zwykła dla uprawnionych pracowników w wysokości 90% Funduszu, b) zapomogi bezzwrotne – tzw. zapomogi losowe dla uprawnionych pracowników w wysokości 10% Funduszu (§ 1 Regulaminu). Comiesięczne pieniężne świadczenie socjalne – tzw. zapomoga zwykła będzie wypłacane uprawnionym pracownikom wraz z wypłatą wynagrodzenia, począwszy od wypłaty za kwiecień 2016 r. aż do wyczerpania środków. W przypadku wyczerpania środków wypłaty zostaną wstrzymane. Prawo do tego świadczenia mają pracownicy, którzy złożyli w terminie do

10 maja 2016 r. „Oświadczenie o wysokości dochodów na członka rodziny”. Wysokość comiesięcznych świadczeń socjalnych jest uzależniona od dochodu na członka rodziny i została określona na rok 2016 w Tabeli nr 1. Osoba, która nie złożyła „Oświadczenia o wysokości dochodów na członka rodziny” lub złożyła je po terminie nie będzie mogła korzystać ze świadczenia – tzw. zapomogi zwykłej wypłacanego ze środków ZFŚS na rok 2016. Wypłata comiesięcznego pieniężnego świadczenia socjalnego uprawnionym pracownikom będzie następowała z zaznaczeniem na kartce „świadczenie nieopodatkowane” lub „świadczenie opodatkowane” (§ 2 Regulaminu). Wypłata z ZFŚS zapomogi bezzwrotnej – tzw. zapomogi losowej może nastąpić z tytułu: a) długotrwałej choroby pracownika, małżonka lub jego dziecka (długotrwała choroba to pobyt w szpitalu przez min. 7 dni i dalsze leczenie poszpitalne nie krótsze niż 30 dni oraz choroba powodująca niezdolność do pracy trwającą min. 6 miesięcy, potwierdzona zaświadczeniem lekarskim lub drukiem L-4), b) innego udokumentowanego zdarzenia losowego np. pożaru, powodzi, katastrofy budowlanej. Uprawnionymi do występowania z wnioskiem o zapomogę bezzwrotną są pracownicy, którzy udokumentowali dochody netto na jednego członka rodziny (pracownika, jego małżonka i dzieci) składając „Oświadczenie o wysokości dochodów na członka rodziny” najpóźniej w miesiącu, w którym złożono wniosek. Wysokość tzw. zapomogi losowej jest uzależniona od wysokości dochodu netto na osobę w rodzinie za rok 2015 i określona jest na rok 2016 w Tabeli nr 2. Wniosek o zapomogę bezzwrotną (załącznik nr 1) oraz oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych należy pobierać i składać w Biurze (...)które są uprawnione do ich weryfikacji i opiniowania (§ 3 Regulaminu).

Regulamin ZFŚS był wywieszany na tablicach ogłoszeń znajdujących się na terenie zakładu pracy i w biurze związków zawodowych oraz wyłożony do wglądu w dziale kadr i płac.

Aktualnie pracownicy mogą korzystać z dopłat do karnetów sportowych.

W latach 2015-2016 pracownicy odwołującej, w tym M. J. (1), korzystali ze świadczeń Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, uzyskując świadczenie w postaci zapomogi zwykłej.

W przypadku tego świadczenia pracownicy nie składali wniosków. Składali „Oświadczenie o dochodach na członka rodziny” za poprzedni rok kalendarzowy. Oświadczenie składali raz na rok. Druki oświadczeń pracownicy otrzymywali w kopertach wraz z odcinkami od wypłat, przed terminem złożenia oświadczenia. Oświadczenia służyły do ustalenia progów dochodowych, w oparciu o które naliczana była zapomoga zwykła. Niezłożenie oświadczenia oznaczało utratę prawa do zapomogi zwykłej.

Comiesięczne wypłaty świadczenia dokonywane były uprawnionym pracownikom wraz z wypłatą wynagrodzenia. Regulaminy, obowiązujący od 2015 r. i z 18 kwietnia 2016 r. zawierały informację, że wysokość wypłacanych comiesięcznych świadczeń uzależniona jest od średniego dochodu netto na osobę w rodzinie i ma wynosić, zgodnie z Tabelą nr 1:

I próg dochodu do 1000,00 zł – wysokość zapomogi 160,00 zł,

II próg dochodu 1001,00 zł-1500,00 zł – wysokość zapomogi 120,00 zł,

III próg dochodu 1501,00 zł-2000,00 zł – wysokość zapomogi 100,00 zł,

IV próg dochodu 2001,00 zł-2500,00 zł – wysokość zapomogi 80,00 zł,

powyżej IV progu dochodowego pracownicy nie mają do niej prawa.

U odwołującej nie utworzono Komisji Socjalnej.

Zadania Komisji Socjalnej wykonywali pracownicy działu kadr i płac oraz przedstawiciele związków zawodowych.

Do działu kadr i płac wpływały, w wyznaczonym terminie, oświadczenia pracowników o dochodach na członka rodziny. Pracownicy tego działu dokonywali analizy oświadczeń, zaszeregowania pracowników do odpowiednich progów

dochodowych oraz „wyplacali” pracownikom comiesięczne świadczenia w odpowiednich kwotach, tj. wprowadzali je do bazy danych programu płacowego.

Weryfikacja wskazanego przez pracownika dochodu następowała poprzez okazanie rocznych zeznań podatkowych osób wskazanych w oświadczeniu.

Wyplata zapomogi zwykłej dokonywana była w terminie wypłaty wynagrodzenia za pracę wraz z wynagrodzeniem za pracę, jednym przelewem bankowym. Na odcinku wypłaty była wyodrębniona wysokość zapomogi zwykłej.

Odwołująca wyplacała wynagrodzenie pracownikom w terminie do 10. dnia następnego miesiąca.

Przedstawiciele związków zawodowych opiniowali wnioski pracowników o zapomogę losową.

W 2016 r. odwołująca wyplaciła zapomogę zwykłą 457 pracownikom spośród 525 (informacja ZUS IWA za 2016 r.).

Na podstawie Regulaminu – Zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w 2015 r. odwołująca dokonała wypłat począwszy od miesiąca kwietnia 2015 r. do maja 2016 r. Na podstawie Regulaminu – Zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w 2016 r. dokonała wypłat począwszy od miesiąca czerwca 2016 r. do czerwca 2017 r. W tym drugim przypadku pierwotny termin wskazany w Regulaminie z 2016 r. został przedłużony, tj. pierwotnie wypłata świadczeń miała nastąpić już za miesiąc kwiecień 2016 r. – z wypłatą wynagrodzenia do 10 maja 2016 r., a ostatecznie wyplacono świadczenie za maj 2016 r. z wypłatą do 10 czerwca 2016 r.

Jednym z pracowników, któremu wyplacono w 2016 r. zapomogę zwykłą był M. J. (1).

Ubezpieczony był zatrudniony u odwołującej od 15 lipca 2008 r. w pełnym wymiarze czasu pracy w Wydziale Mechanicznym na stanowisku tokarz.

Ubezpieczony w „Oświadczeniu o wysokości dochodów na członka rodziny”, złożonym odwołującej w 2015 r., wpisał w odpowiednich rubrykach oświadczenia: swoje imię i nazwisko, dział, w którym był zatrudniony, datę zatrudnienia, imiona i nazwiska żony i córki. Oświadczył, że średni dochód miesięczny netto jego gospodarstwa domowego z roku poprzedniego w przeliczeniu na jednego członka najbliższej rodziny wyniósł 1568,56 zł oraz że z nim liczba członków jego najbliższej rodziny na dzień 31 grudnia 2014 r. liczyła „3”, w tym dzieci do lat 25 uprawnionych do otrzymania świadczenia „1”. Podał, że żona osiąga dochód, a córka nie osiąga dochodu.

Ubezpieczony w „Oświadczeniu o wysokości dochodów na członka rodziny” z 28 kwietnia 2016 r., złożonym odwołującej w 2016 r., wpisał w odpowiednich rubrykach oświadczenia: swoje imię i nazwisko, dział, w którym był zatrudniony, datę zatrudnienia, imiona i nazwiska żony i córki. Oświadczył, że średni dochód miesięczny netto jego gospodarstwa domowego z roku 2015 w przeliczeniu na jednego członka najbliższej rodziny wyniósł 1637 zł oraz że z nim liczba członków jego najbliższej rodziny na dzień dzisiejszy liczy „3”, w tym dzieci do lat 25 uprawnionych do otrzymania świadczenia „1”. Podał, że żona osiąga dochód, a córka nie osiąga dochodu.

Ubezpieczony nie korzystał z zapomogi losowej.

Wysokość wyplaconego świadczenia wyniosła:

Wyplaty z ZFSS (w zł) dokonane w 2016	
---	--

r. w miesiącach :													
Lp.	Nazwisko i imię/ m-c		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	J. M.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

28 kwietnia 2020 r. ZUS wydał zaskarżoną decyzję Nr (...).

Zapomoga zwykła nie miała charakteru socjalnego.

Odwołująca nie badała sytuacji socjalnej pracowników przy przyznawaniu świadczenia w postaci zapomogi zwykłej.

Kwota zapomogi zwykłej stanowi przychód pracowników ze stosunku pracy, od którego należy naliczyć składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że odwołanie płatnika składek nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że przedmiotem sporu w sprawie było to, czy kwoty przypisane ubezpieczonemu M. J. (1) jako przychód w miesiącach wskazanych w zaskarżonej decyzji i szczegółowo opisane powyżej stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne oraz czy w związku z tym prawidłowo kwoty te doliczono do przychodu osiągniętego przez osobę ubezpieczoną we wskazanych w decyzji miesiącach. Podkreślił też, że poza sporem pozostaje, że ubezpieczony M. J. (1) był pracownikiem odwołującej zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy. Nie był pracownikiem nowo zatrudnionym.

Sąd I instancji przywołał przepisy stanowiące podstawę rozstrzygnięcia, tj.: art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1, art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz. U. z 2020 r. poz. 266 ze zm.) oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1426 ze zm.)

Sąd I instancji stwierdził, że świadczenia przyznane i wypłacone przez odwołującą pracownikom, w tym ubezpieczonemu, z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci zapomogi zwykłej w okresie od stycznia do grudnia 2016 r. stanowiły przychód ubezpieczonego w rozumieniu wyżej cytowanych przepisów. To, że świadczenia pieniężne stanowią przychód nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości, skoro niewątpliwie świadczenia pieniężne są elementem przychodu ze stosunku pracy, stosownie do treści art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Jak wynika wprost z treści art. 12 powołanej ustawy, za przychody ze stosunku pracy uznaje się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne z tym związane. Skoro zatem sporne kwoty stanowią, w świetle powyższego, przychód w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w następnej kolejności należało ustalić, czy kwoty te podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne osoby ubezpieczonej.

Sąd Okręgowy przywołał treść § 1, § 2 ust. 1 pkt 19 i 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (t.j.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1949 ze zm.) oraz art. 2 pkt 1, art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1070 ze zm.)

Sąd I instancji wskazał, że spełnianie świadczeń z Funduszu stanowi realizację obowiązku zaspokajania socjalnych potrzeb pracownika, będącego jedną z podstawowych zasad prawa pracy i zarazem jednym z podstawowych obowiązków pracodawcy, jako strony stosunku pracy. Realizacja ta następuje ze specjalnie powołanego w tym celu Funduszu, tworzego z odpisów od przeciętnych wynagrodzeń lokowanych na koncie bankowym, którego majątek ma odrębny byt od majątku samego pracodawcy i którym pracodawca bezpłatnie administruje oraz przyznaje świadczenia zgodnie z ustawą i regulaminem działalności socjalnej, a samo przekazanie środków na Fundusz i wydatkowanie tych środków podlega kontroli związkowej z możliwością wystąpienia na drogę sądową ze stosownymi roszczeniami.

Obowiązkową treść regulaminu stanowią postanowienia określające zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu.

Sąd I instancji podniósł, że w Regulaminach obowiązujących u odwołującej w spornym okresie, w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, wskazano, że środki Funduszu są przeznaczane na comiesięczne pieniężne świadczenie socjalne – tzw. zapomogę zwykłą dla uprawnionych pracowników w wysokości 90% Funduszu i zapomogi bezzwrotne – tzw. zapomogi losowe dla uprawnionych pracowników w wysokości 10% Funduszu.

Świadczenie wypłacone osobie ubezpieczonej zostało zatem przewidziane w Regulaminach jako świadczenie socjalne. Sam jednak fakt, że sporne świadczenie zostało przewidziane w Regulaminach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i mogło być tym samym wypłacone osobie ubezpieczonej nie oznacza, że miało ono charakter socjalny. W ocenie Sądu Okręgowego, dla takiego stwierdzenia niezbędne jest, by świadczenie to zostało wypłacone zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w okolicznościach sprawy nie sposób uznać, aby świadczenie wypłacone osobie ubezpieczonej miało charakter socjalny i tym samym, by można jego wartość wyliczyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W tym względzie Sąd pierwszej instancji powołał się na pogląd w judykaturze, zgodnie z którym przyznawanie świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wymaga stosowania kryteriów socjalnych z art. 8 ust. 1 ustawy. Sąd Okręgowy wskazał, że w pełni aprobuje pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 8 stycznia 2014 r., I UK 202/13, że właściwym odzwierciedleniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika jest wysokość dochodu przypadającego na członka jego rodziny. Ta wartość uwzględnia liczbę pozostających na jego utrzymaniu osób, uzyskiwanie przez pracownika dochodów z innych źródeł, wysokość przychodów osiąganych przez pozostałych członków rodziny, a więc konkretną jego i jego rodziny sytuację życiową. Dodatkowo może być przyjęte kryterium obrazujące szczególne wypadki niedostatku lub innych szczególnych okoliczności wymagających pomocy socjalnej.

Na wysokość wypłat z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych niewątpliwie wpływa sytuacja życiowa, rodzinna i majątkowa pracownika. Kryteria te odnoszą się do konkretnej jednostki. Stan rodzinny i materialny, jak i układ zdarzeń losowych są immanentnie powiązane z konkretną jednostką i jej rodziną.

Sytuacja życiowa ma charakter zmienny i w różnych momentach życia może kształtować się odmiennie. Uznaje się, że ma ona charakter nagły i z reguły przemijający. Trudniejsza i gorsza sytuacja w pewnych okresach życia może być związana z chorobą, śmiercią członka rodziny, utratą mieszkania itp. Sytuacja rodzinna ma już charakter bardziej stały, ponieważ dotyczy ona liczby członków rodziny, a w szczególności prowadzenia wspólnego gospodarstwa. Zaś sytuacja materialna dotyczy posiadanych zasobów finansowych, a więc środków finansowych przypadających na jednego członka rodziny.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że istotny jest związek przyczynowy pomiędzy określoną sytuacją rodzinną, życiową i materialną beneficjenta świadczenia a przyznanym mu świadczeniem socjalnym. Przy czym, co istotne, o socjalnym

charakterze świadczenia nie świadczy jego wysokość, lecz kryteria jego przyznania. W konsekwencji, zróżnicowanie świadczeń musi odzwierciedlać rzeczywistą sytuację życiową uprawnionego pracownika.

Sąd I instancji podzielił pogląd odwołującej, że nie ma ustawowego wymogu składania wniosku o świadczenie socjalne. Wnioski mogą być również dorozumiane. Można postanowić, że oświadczenie pracownika o dochodach na członka rodziny stanowi automatycznie wniosek o świadczenie socjalne. Zgodził się z poglądem, że pracodawca ma swobodę w doborze instrumentów, przy pomocy których ustali położenie socjalne uprawnionych. Sąd meriti dodał ponadto, że ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie wskazuje metod ustalania sytuacji socjalnej pracownika. Pracodawca może i powinien w Regulaminie Funduszu dokładnie wskazać, jakie dokumenty złożone przez osobę uprawnioną powinny dokumentować jego prawo do określonego świadczenia. Informacje podane przez pracownika posłużą ustaleniu wysokości dofinansowania z Funduszu. Zaznaczył, że nie ma powszechnej definicji zapomogi. Ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie definiuje pojęcia zapomogi losowej czy socjalnej – zwykłej. Również odwołująca nie zdefiniowała świadczenia pieniężnego – zapomogi zwykłej w Regulaminach obowiązujących w spornym okresie. Określiła jedynie kwotę zapomogi zwykłej w zależności od sytuacji materialnej pracownika i jej cykliczność – świadczenie comiesięczne, bez wskazania jednak okresu jej wypłaty, zarówno minimalnego jak i maksymalnego. W Regulaminach wskazała, że zapomoga zwykła będzie wypłacana aż do wyczerpania środków Funduszu. Nie określiła dokumentów, jakie należy dołączyć do „Oświadczenia o wysokości dochodów na członka rodziny”, uzasadniających prośbę o to świadczenie. Natomiast zapomogę losową ograniczyła do świadczenia pieniężnego wypłacanego w przypadku długotrwałej choroby pracownika, małżonka lub jego dziecka oraz innego udokumentowanego zdarzenia losowego, wyliczając przykładowo: pożar, powódź, katastrofę budowlaną. Określiła, że wnioskujący o zapomogę losową w przypadku długotrwałej choroby potwierdza ją zaświadczeniem lekarskim lub drukiem L-4. Dlatego organ rentowy odnosząc się do definicji języka polskiego jak i również doktryny orzeczniczej w tym zakresie stwierdził, że zapomoga socjalna definiowana jest tam jako doraźna bezzwrotna pomoc finansowa udzielana osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej. Organ rentowy uznał, że warunkiem jej przyznania jest złożenie wniosku przez osobę uprawnioną do tej formy pomocy, w którym należy uzasadnić prośbę opisując sytuację losową, materialną.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołująca nie wykazała, że badała indywidualnie sytuację życiową, rodzinną i materialną beneficjenta świadczenia – zapomogi zwykłej i od wyników tej analizy uzależniała wysokość przyznanego świadczenia.

Sąd I instancji nie podzielił poglądu odwołującej, że w przypadku świadczenia pieniężnego nazwanego zapomogą zwykłą ocena sytuacji socjalnej pracowników nawiązująca wyłącznie do dochodu przypadającego na członków ich rodzin za poprzedni rok kalendarzowy, jest właściwa i prawidłowa. Wskazał, że niewątpliwie liczba członków najbliższej rodziny pracownika koresponduje z sytuacją życiową i rodzinną pracownika, a odwołująca miała również wiedzę odnośnie daty zatrudnienia danego pracownika i wymiaru czasu pracy. Jednakże w realiach sprawy trudno dopatrzeć się tego, aby odwołująca badała sytuacje materialne czy materialno-życiowe pracowników pod kątem pogorszenia ich statusu materialnego, skoro weryfikowała oświadczenia za poprzedni rok kalendarzowy i tylko raz do roku. Nie mogła mieć zatem wiedzy o aktualnej, trudnej, czy gorszej sytuacji pracowników. Trudno dostrzec relację czasową między złożonymi oświadczeniami a wypłatami zapomóg zwykłych z powodu trudnej (złej) sytuacji materialnej czy materialno-życiowej. Nadto, odwołująca nie wymagała żadnych dokumentów potwierdzających trudną sytuację wnioskującego ani żadnego opisu tej sytuacji.

Sama okoliczność, że odwołująca zastosowała progi dochodowe, nie oznacza, że zastosowała przy przyznawaniu zapomogi zwykłej kryterium socjalne. Sąd ten powtórzył, że o socjalnym charakterze świadczenia nie świadczy jego wysokość, lecz kryteria przyznania.

Przepis art. 8 ust. 1 ustawy wyraźnie określa związek pomiędzy przyznaniem ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej, a użyty w tym przepisie spójnik „i” jasno wskazuje, że przy przyznawaniu świadczeń socjalnych wszystkie powyższe kryteria socjalne winny zostać uwzględnione łącznie.

Wyodrębnienie uprawnionych do spornego świadczenia według progów dochodowych nie uwzględnia socjalnego charakteru przyznanego im świadczenia. Kryterium dochodu na członka rodziny pracownika stanowi bowiem jedynie element sytuacji socjalnej pracownika, a nie jej całość. Pomija istotną część sytuacji socjalnej pracownika, tj. jego trudną sytuację materialną czy materialno-życiową, a także pogorszenie tej sytuacji. Tym samym podważa realizację kryterium socjalnego przy przyznawaniu osobie ubezpieczonej spornego świadczenia – zapomogi zwykłej.

Zdaniem Sądu Okręgowego odwołująca wypłacając pracownikom w 2016 r. zapomogę zwykłą, nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanym przepisie art. 8 ust. 1. Dokonanie podziału środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych po uwzględnieniu jedynie dochodu na członka rodziny pracownika, w żadnym stopniu nie oznacza uwzględnienia łącznie, czego wymaga ustawa, sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej beneficjenta świadczenia. Przede wszystkim jednak odwołująca w żaden sposób nie analizowała i nie uwzględniała tego, jaka jest sytuacja materialna czy materialno-życiowa pracownika, czy jest trudna i z jakich przyczyn, czy pogorszyła się i z jakich przyczyn. Dopiero zebranie tego typu informacji i uwzględnienie uzyskanych danych przy ustalaniu wysokości spornego świadczenia, umożliwiłoby uznanie, że świadczenie to przyznane zostało zgodnie z przepisami ustawy i Regulaminami, i jako takie stanowi świadczenie socjalne. Dokonanie podziału środków Funduszu wyłącznie według kryterium dochodu na członka rodziny pracownika jest naruszeniem przepisów art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd Okręgowy przyznał rację organowi rentowemu, że ustawodawca nie wprowadził instytucji zapomogi zwykłej jako formy stałego, comiesięcznego i powszechnego wsparcia pracowników z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Przyznanie świadczenia socjalnego oraz jego wysokość winna być uzależniona od spełnienia przez osobę uprawnioną kryteriów socjalnych. Pracodawca nie może w dowolny sposób rozporządzać świadczeniami, ponieważ kryteria ich przyznawania uregulowane są ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd I instancji zwrócił przy tym należy uwagę, że koszty zapomóg zwykłych powinny pozostawać w adekwatnej proporcji do ogólnych zasobów Funduszu. Innymi słowy, koszty zapomóg zwykłych nie powinny pochłaniać całego lub prawie całego Funduszu (90%), uniemożliwiając zaspokojenie innych potrzeb socjalnych pracowników znajdujących się w trudnej sytuacji materialno-rodzinnej z powodów losowych.

Sąd Okręgowy uznał zatem, iż odwołująca dokonała podziału świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na rzecz pracowników z naruszeniem ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Stąd sporne świadczenie zostało wypłacone osobie ubezpieczonej wprawdzie z Funduszu Świadczeń Socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z art. 8 ust. 1 ustawy. Nie może ono zostać uznane za świadczenie finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. Odwołująca nie zastosowała kryterium socjalnego przy przyznawaniu pracownikom zapomogi zwykłej. Kryterium to nie mogło być bowiem przyjęte ogólnie i opierać się jedynie na ocenie takiego czynnika jak dochód na członka rodziny pracownika.

Sąd I instancji konkludując wskazał, iż sporne świadczenie wypłacone ubezpieczonemu M. J. (1) stanowi świadczenie dodatkowe pracodawcy dla pracownika i należy je uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Uwzględniając powyższe rozważania Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. i powołanych przepisów prawa materialnego, oddalił odwołanie jako bezzasadne, orzekając jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach Sąd I instancji orzekł w punkcie 2 wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 2 ust. 2 i § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j.: Dz. U. z 2018 r. poz. 265), zasądając je od odwołującej jako przegrywającej sprawę w całości.

Apelację od wyroku wywiódła odwołująca spółka, zaskarżając go w całości zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.

1) Art. 2 pkt 1 i art. 8 ust 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (Dz.U. 2019 poz. 1352) poprzez ich całkowicie błędną wykładnię i przyjęcie, że przyznawana przez odwołującego tzw. zapomoga zwykła finansowana ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie ma charakteru socjalnego w rozumieniu ww. przepisów ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych, gdyż:

a) „wyodrębnienie uprawnionych do spornego świadczenia według progów dochodowych nie uwzględnia socjalnego charakteru przyznanego im świadczenia”, a „dokonanie podziału środków Funduszu wyłącznie według kryterium dochodu na członka rodziny pracownika jest naruszeniem przepisów art. 8 ust. 1 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych”, podczas gdy zgodnie z utrwalonym w tym zakresie orzecnictwem Sądu Najwyższego i sądów powszechnych „właściwym odzwierciedleniem sytuacji majątkowej, rodzinnej i finansowej (...) jest wysokość dochodu przypadającego na członka jego rodziny. Ta wartość uwzględnia liczbę pozostających na jego utrzymaniu osób, uzyskiwanie przez pracownika dochodów z innych źródeł, wysokość przychodów osiąganych przez pozostałych członków rodziny, a więc konkretną jego i jego rodziny sytuację życiową” (wyrok Sąd Najwyższy z dnia 8.01.2014 r., I UK 202/13, także wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7.08.2014 r, III AUa 2028/13),

b) koniecznym kryterium decydującym, o tym, że dane świadczenie stanowi zapomogę zwykłą jest „pogorszenie się sytuacji materialnej pracowników” i dokonanie przez odwołującego oceny, czy ta sytuacja „pogorszyła się i z jakich przyczyn”, podczas gdy żaden przepis ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych nie przewiduje takiego kryterium, i Sąd sam w swoim uzasadnieniu stwierdza, że „zaznaczyć należy, że nie ma powszechnej definicji zapomogi. Ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych nie definiuje pojęcia zapomogi losowej czy socjalnej zwykłej”,

c) „koszty zapomóg zwykłych powinny pozostawać w adekwatnej proporcji do ogólnych zasobów Funduszu. (...) nie powinny pochłaniać całego lub prawie całego Funduszu (90%),” podczas gdy ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych wprost wskazuje, że „zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu (...) oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie (...)”, co oznacza, że pracodawca w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi „swobodnie” decyduje o rodzaju i wysokości określonych świadczeń.

2) § 2 ust 1 pkt 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (tekst jednolity Dz. U. 2017poz. 1949) poprzez jego niezastosowanie i uwzględnienie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne osoby ubezpieczonej za rok 2016 świadczenia finansowanego ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie wynika, że świadczenie tzw. zapomoga zwykła wypłacana przez odwołującego pracownikom spełnia wszystkie przesłanki świadczenia socjalnego wskazane w art. 2 pkt i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych.

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału

dowodowego z uwagi na:

- przyjęcie przez Sąd, że wypłacane przez odwołującego świadczenie z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci tzw. zapomogi zwykłej nie miało charakteru socjalnego, podczas gdy z materiału dowodowego w sprawie wynika, że:
 - świadczenie to mieściło się w pojęciu działalności socjalnej, przez którą należy rozumieć m.in. udzielanie pomocy finansowej (art. 2 pkt 1 ustawy o ZFŚS) (co potwierdza treść Regulaminów ZFŚS obowiązujących u odwołującego, oświadczenie o dochodach składane przez osobę zainteresowaną, zeznania świadka W. D., zeznania G. J., J. J., A. N., E. W. złożone przed organem rentowym) oraz
 - przyznawanie ww. świadczenia oraz jego wysokość były uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS), gdyż jako kryterium stosowane było u odwołującego dopuszczalne prawnie i obiektywne kryterium wysokości dochodu na członka rodziny weryfikowane na podstawie składanego przez pracownika „Oświadczenia o wysokości dochodu na członka rodziny” (i jego rocznego zeznania podatkowego) a także
 - zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej pracodawca określał w regulaminie ustalonym z zakładowymi organizacjami związkowymi (art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS),
 - przyjęcie, że „odwołująca nie badała sytuacji socjalnej pracowników przy przyznawaniu świadczenia w postaci zapomogi zwykłej”, podczas gdy z materiału dowodowego (i także ustaleń Sądu zawartych dalej w uzasadnieniu) wynika, że:
 - pracownicy składali „Oświadczenie o dochodach na członka rodziny”, czyli odwołująca ustalała kryterium socjalne na podstawie średniego dochodu na członka rodziny,
 - niezłożenie oświadczenia oznaczało utratę prawa do zapomogi zwykłej,
 - zadania Komisji Socjalnej wykonywali pracownicy działu kadr i płac oraz przedstawiciele związków zawodowych,
 - pracownicy tego działu dokonywali analizy oświadczeń zaszeregowania pracowników do odpowiednich progów dochodowych oraz „wypłacali” pracownikom comiesięczne świadczenia w odpowiednich kwotach,
 - weryfikacja wskazanego przez pracownika dochodu następowała poprzez okazanie rocznych zeznań podatkowych osób wskazanych w oświadczeniu,
 - przyjęcie, że „odwołująca nie zdefiniowała świadczenia pieniężnego - zapomogi zwykłej w Regulaminach obowiązujących w spornym okresie” oraz „nie wskazała okresu jej wypłaty”, podczas gdy w obu Regulaminach, tj. z 2015 i 2016 w § 2 nad Tabelą nr 1, wskazano przedmiotową definicję określając: „wysokość udzielonej finansowej pomocy bezzwrotnej w związku z trudną sytuacją rodzinną, osobistą i materialną tzw. zapomoga zwykła - comiesięczne świadczenie socjalne”, i w tym samym paragrafie w pkt 1 wskazano okres jej wypłaty, tj. świadczenie socjalne - zapomoga zwykła „będzie wypłacane uprawnionym pracownikom wraz z wypłatą wynagrodzenia, począwszy od wypłaty za miesiąc marzec 2015 roku (za miesiąc kwiecień 2016 r.), aż do wyczerpania środków. W przypadku wyczerpania środków wypłaty zostaną wstrzymane”,
 - przyjęcie, że odwołująca „z zapomogi zwykłej uczyniła formę stałego, comiesięcznego i powszechnego przychodu pracowników”, podczas gdy, po pierwsze, żaden przepis powszechnie obowiązujący nie zakazuje wypłaty świadczenia socjalnego co miesiąc i okoliczność ta nie może decydować o braku socjalnego charakteru takiego świadczenia, po drugie, nie było to świadczenie „stałe”, gdyż jak wynikało z Regulaminów ZFŚS za 2015 i 2016 r. świadczenie to miało być wypłacane „do wyczerpania środków”, i po trzecie, świadczenie to nie miało charakteru „powszechnego”, gdyż nie otrzymywali go wszyscy pracownicy odwołującej „po równo”, bez żadnych kryteriów,

- przyjęcie, że skoro tzw. zapomoga zwykła „pochłania” prawie cały Fundusz (90%), to uniemożliwia to zaspokojenie innych potrzeb socjalnych pracowników znajdujących się w trudnej sytuacji materialno-rodzinnej z powodów losowych, podczas gdy - jak wskazuje Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku ustalając stan faktyczny - „pozostałość ze środków Funduszu Świadczeń Socjalnych na 2014 rok wynosi 6.352,12 zł. Środki te zasilą ZFŚS roku 2015”, a „Pozostałość ze środków Funduszu Świadczeń Socjalnych na 2015 rok wynosi 15.759,09 zł. Środki te zasilą ZFŚS roku 2016”, co oznacza, że co roku pozostawały niewykorzystane środki Funduszu, a zatem gdyby zaistniała rzeczywista potrzeba zaspokojenia potrzeb socjalnych pracowników z powodów losowych, to odwołująca wypłaciłaby takiemu pracownikowi środki z Funduszu,

b) sprzeczność istotnych ustaleń Sadu w związku z brakiem zasad logicznego

rozumowania z uwagi na ich wzajemną sprzeczność, gdyż:

- Sąd I instancji w pełni zaaprobował powoływany przez odwołującego pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 8.01.2014 r., I UK 202/12, że „właściwym odzwierciedleniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika jest wysokość dochodu przypadającego na członka jego rodziny” oraz podzielił pogląd odwołującego, że „nie ma ustawowego wymogu składania wniosku o świadczenie socjalne”, gdyż „nic nie stoi na przeszkodzie, aby pracodawca uruchomił środki z funduszu bez wniosku pracownika, wnioski mogą być również dorozumiane”, a mimo to przyjął, co przesądziło o wyniku sprawy, że „wyodrębnienie uprawnionych do spornego świadczenia według progów dochodowych nie uwzględnia socjalnego charakteru przyznanego im świadczenia”, i „dokonanie podziału środków Funduszu wyłącznie według kryterium dochodu no członka rodziny pracownika jest naruszeniem przepisów art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych,
- Sąd zgodził się również z poglądem odwołującego, że „pracodawca ma swobodę w doborze instrumentów, przy pomocy których ustali położenie socjalne uprawnionych” i że „ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie wskazuje metod ustalania sytuacji socjalnej pracownika”, czyli wynikałoby z tego, że odwołujący może dokonać wyboru - tak jak w stanie faktycznym sprawy (w ślad zresztą za orzeczeniem Sądu Najwyższego) - że będzie to średni dochód w rodzinie, tymczasem ostatecznie w ocenie Sądu oświadczenie o dochodach i kryterium dochodowe nie mogły stanowić o położeniu socjalnym pracowników,
- Sąd uznał, że „bez znaczenia pozostały” twierdzenia G. J., J. J., A. N., E. W. i W. D. złożonych przed organem rentowym na okoliczności związane ze stosowaniem przez odwołującego kryterium socjalnego, tj. badania ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, z uwagi na uznanie „stosowania kryterium socjalnego” nie jako okoliczności faktycznej (na które może być przeprowadzony dowód z zeznań świadków), a okoliczności prawnej, podczas gdy dalej w uzasadnieniu wyroku, Sąd I instancji wskazał, że „stosowanie kryterium socjalnego” jest okolicznością co do faktu a nie co do prawa, gdyż to na stronie odwołującej leży ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znacznie (art. 227 k.p.c.), i „w ocenie sądu, odwołująca nie wykazała, że badała indywidualnie sytuację życiową, rodzinną i materialną beneficjanta świadczenia - zapomogi zwykłej i od wyników tej analizy uzależniała wysokość przyznanego świadczenia”,

c) niewyczerpujące zebranie w sprawie materiału dowodowego oraz niedokładne wyjaśnienie stanu faktycznego w sprawie, poprzez:

- pominięcie twierdzeń G. J., J. J., A. N., E. W. i W. D. złożonych przed organem rentowym na okoliczności związane ze stosowaniem przez odwołującego kryterium socjalnego, tj. badania ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, z uwagi na uznanie „stosowania kryterium socjalnego” nie jako okoliczności faktycznej (na które może być przeprowadzony dowód z zeznań świadków), a okoliczności prawnej, podczas gdy dalej w uzasadnieniu wyroku Sąd I instancji wskazał, że „stosowanie kryterium socjalnego” jest okolicznością co do faktu a nie co do prawa, gdyż to na stronie odwołującej leży ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znacznie (art. 227 k.p.c.), i „w ocenie sądu, odwołujący nie wykazała, że badała indywidualnie sytuację

życiową, rodzinną i materialną beneficjanta świadczenia - zapomogi zwykłej i od wyników tej analizy uzależniała wysokość przyznanego świadczenia”,

2) art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez niewyczerpujące zebranie w sprawie materiału dowodowego oraz niedokładne wyjaśnienie stanu faktycznego w sprawie, z uwagi na:

- pominięcie dowodu z przesłuchania świadków G. J. oraz J. J. z tej przyczyny, że Sąd całkowicie błędnie uznał, że świadkowie Ci mieli wykazać fakt udowodniony zgodnie z twierdzeniem odwołującej, podczas gdy osoby te miały zeznawać na okoliczności istotne dla sprawy i sporne między stronami w niniejszym postępowaniu, tj. zasad przyznawania tzw. zapomogi zwykłej i stosowania kryterium socjalnego (czyli zasad weryfikacji sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników).

W związku z powyższymi zarzutami apelujący wniósł o:

1. zmianę powyższego wyroku poprzez zmianę decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, II Oddział w P., z dnia 28 kwietnia 2020 r., nr (...) poprzez stwierdzenie, że w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne ww. osoby ubezpieczonej nie uwzględnia się zapomogi zwykłej jako świadczenia finansowanego ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w związku z czym podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne zgodna jest ze złożonymi przez płatnika składek deklaracjami znajdującymi się w aktach i systemie organu rentowego, a także zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego od organu rentowego na rzecz odwołującego według norm przepisanych, ewentualnie o:
2. uchylenie powyższego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi pierwszej instancji, albo
3. uchylenie powyższego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia bezpośrednio organowi rentowemu,
4. zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany organ rentowy wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od odwołującej na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującej okazała się zasadna i podlegała uwzględnieniu.

Oceniając ponownie materiał dowodowy zgromadzony w sprawie i dokonując jego subsumcji do przepisów prawa, Sąd Apelacyjny uznał za zasadne wydanie wyroku reformatoryjnego. Jakkolwiek bowiem Sąd I instancji, przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe i dokonał trafnych ustaleń faktycznych, w oparciu o całość zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, przy niespornym stanie faktycznym, to jednak doszedł do błędnej oceny prawnej, że świadczenia przyznawane u płatnika składek w ramach środków zgromadzonych w zakładowym funduszu świadczeń socjalnych powinny być zaliczane do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonego o którym mowa w zaskarżonej decyzji.

W pierwszej kolejności w ocenie Sądu Apelacyjnego należy wyjaśnić, że zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 266, ze zm.), zaś odnośnie składek na ubezpieczenie zdrowotne wskazać trzeba, że zgodnie z art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1398, ze zm.), do ustalenia podstawy wymiaru składek stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Z kolei zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy systemowej, zaś odnośnie składek na ubezpieczenie zdrowotne wskazać trzeba, że na podstawie art.

18 ust. 1 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej. Z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 1949). W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia i źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych przesłanek.

Przypomnieć też wypada, że pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Jeśli więc świadczenia pieniężne – zapomogi, finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tego przepisu. Wskazana podstawa materialnoprawna zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia przekonuje zatem, że rzeczą organu rentowego jest przede wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania.

Zgodnie z intencją ustawodawcy Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych jest dobrowolnym funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest sfinansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej między innymi na rzecz pracowników i ich rodzin. Art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1070, ze zm.) określa zasady tworzenia w zakładach pracy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zwanego dalej „Funduszem”, i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych, ale przy założeniu, że fundusz został uruchomiony. Bez wątplenia zatem pojęcie socjalny utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych uprawnionych osób. Z kolei, zasady gospodarowania funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych z wydatkowaniem środków finansowych i sposobem ich gromadzenia.

Ustawa o ZFŚS w art. 2 pkt 1 definiuje, że działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Zatem definicja działalności socjalnej daje pracodawcy możliwość wręczania ze środków funduszu, między innymi różnego rodzaju świadczeń zapomogowych. Warunkiem umożliwiającym ich przyznanie jest zapisanie takich form pomocy w regulaminie funduszu oraz określenie trybu ich przyznawania, a więc w myśl art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o ZFŚS, który stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu; Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Podkreślić przy tym trzeba, że ustawa nie nakazuje pracodawcy formułowania określonych kryteriów, nie formułuje też procedury dysponowania środkami funduszu pozostawiając te kwestie dobrowolnej decyzji pracodawcy. Stawia jedynie wymóg uzależniania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków

funduszu. Ustawa o ZFŚS wyklucza bowiem tworzenie zasad podziału funduszu w sprzeczności z jej art. 8 ust. 1 - jest to przepis bezwzględnie obowiązujący.

Przywołane powyżej przepisy prawa świadczą, że przy wypłacaniu świadczeń z ZFŚS konieczne jest uwzględnianie sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej konkretnego beneficjenta, zaś w niniejszej sprawie płatnik obowiązkowi temu sprostał.

W ocenie Sądu Apelacyjnego przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że odwołująca spółka dokonywała podziału środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci wypłat, tak zwanej zapomogi zwykłej, zgodnie z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Przy przyznawaniu tego świadczenia uwzględniano bowiem sytuację życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych do korzystania z funduszu.

Jak wynika z niespornego stanu faktycznego, w Regulaminie odwołującej spółki z 2015r. jak i z 18 kwietnia 2016 r. ustalono, że comiesięczne pieniężne świadczenie socjalne – tzw. zapomoga zwykła było wypłacane uprawnionym pracownikom wraz z wypłatą wynagrodzenia (§ 2 pkt 1 obu regulaminów).

Prawo do tego świadczenia mieli pracownicy, którzy złożyli w terminie do 23 marca 2015r. (§ 2 pkt 2 regulaminu na 2015r.) oraz do 10 maja 2016r. (§ 2 pkt 2 regulaminu na 2016r.) „Oświadczenie o wysokości dochodów na członka rodziny”. Osoba, która nie złożyła „Oświadczenia o wysokości dochodów na członka rodziny” lub złożyła je po terminie nie mogła korzystać ze świadczenia – tzw. zapomogi zwykłej. Uprawnionymi do występowania z wnioskiem o zapomogę bezzwrotną byli pracownicy, którzy udokumentowali dochody netto na jednego członka rodziny (pracownika, jego małżonka i dzieci). Weryfikacja dochodu następowała przez okazanie rocznych zeznań podatkowych osób wskazanych w oświadczeniu.

Wysokość tzw. zapomogi losowej była uzależniona od wysokości dochodu netto na osobę w rodzinie za poprzedni rok (tj.2015) i określona była na rok 2016.

Zatem podstawą do uzyskania zapomogi było przede wszystkim złożenie oświadczenia o dochodach na członka rodziny. Na tej podstawie ustalane były progi dochodów (od I do IV) w celu naliczenia wysokości zapomogi (od 160,- zł do 80,- zł). W przypadku uzyskania przez pracownika dochodu na członka rodziny powyżej górnego progu dochodu określonego w IV progu dochodu na członka rodziny, skutkowało tym, że nie nabywał on prawa do zapomogi. Wysokość progów dochodowych jak i wysokość zapomogi w każdym z progów w obu regulaminach była na tym samym poziomie.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało zatem, że odwołująca spółka dokonywała podziału środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci wypłat tak zwanej zapomogi zwykłej zgodnie z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Przy przyznawaniu tego świadczenia uwzględniano bowiem sytuację życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych do korzystania z funduszu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, pobieranie od pracowników oświadczeń, w których dobrowolnie ujawniali oni wysokość dochodów przypadających na członka rodziny, było wystarczające, aby przyznawać środki z funduszu uprawnionym pracownikom. Wprowadzenie tych kryteriów nie doprowadziło do naruszenia zasad rozdzielania środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, wskazanych w art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Ustawodawca nie wskazuje wprawdzie dokładnie jakie kryterium należy przyjąć, aby w sposób pełny i zgodny z intencją ustawodawcy, wyrażoną w art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, badać sytuację życiową, materialną i finansową ubezpieczonego, to jednakże w jednolitym orzecznictwie Sądu Najwyższego, który niejednokrotnie wypowiadał się w przedmiotowej kwestii, wskazuje się, że przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę m.in. dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem. Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lutego 2008 r. w sprawie II PK 156/07 wskazywał, że możliwe jest przyjęcie średniego dochodu na członka rodziny, jako usprawiedliwionego kryterium oceny sytuacji

życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych, bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu (OSNP 2009/7-8/96). Podobnie w wyroku z 16 września 2009r. w sprawie I UK 121/09 Sąd Najwyższy podkreślił, iż realizacja socjalnych celów zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest możliwa gdy wypłacane z tego funduszu świadczenie jest uzależnione od sytuacji materialnej i rodzinnej poszczególnych pracowników (OSNP 2011/9-10/133), co jak wskazał Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 7 marca 2017r. III AUa 801/16 w praktyce oznacza zebranie wniosków od pracowników zawierających dane odnośnie wysokości dochodu na członka rodziny. Tym samym (wskazał dalej Sąd Apelacyjny w Białymstoku) przyjęcie dochodu na członka rodziny jest usprawiedliwionym kryterium oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych, bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu (LEX nr 2304321). Także w wyroku z dnia 20 czerwca 2012 r. I UK 140/12 Sąd Najwyższy zaakceptował pogląd, że wystarczające dla zastosowania ustawy o świadczeniach z Funduszu Socjalnego jest zawarcie w regulaminie przyznawania świadczeń, regulacji prowadzącej się do ustalenia, że podstawą przyznania pomocy socjalnej jest oświadczenie o wysokości dochodu przypadającego na osobę w rodzinie. Sąd Najwyższy wskazał bowiem, iż dopiero jeśli obok takiego uregulowania zawarto także inne przesłanki przyznawania świadczenia, które w praktyce nie były potem przestrzegane przez pracodawcę, to wówczas można mówić o tym, że świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z tego Regulaminu (OSNP 2013/13-14/160; w LEX nr 1211542).

Zdaniem Sądu Odwoławczego wobec powyższego brak było podstaw prawnych do przyjęcia stanowiska Sądu I instancji, że w przypadku świadczenia pieniężnego, nazwanego zapomogą zwykłą ocena sytuacji socjalnej pracowników, nawiązująca wyłącznie do dochodu przypadającego na członków rodziny za poprzedni rok kalendarzowy nie jest właściwa. Zdaniem Sądu Apelacyjnego jest to wystarczające kryterium i mieści się w pojęciu ustawowego kryterium socjalnego. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na niekonsekwencję Sądu pierwszej instancji, który z jednej strony podziela pogląd odwołującej, że pracodawca ma swobodę w doborze instrumentów, przy pomocy których ustali położenie socjalne uprawnionych, a z drugiej strony kwestionuje przyjęte przez płatnika przesłanki stwierdzając, że zastosowane kryteria pozornie stanowią kryterium socjalne.

Co również istotne Sąd I instancji zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 8 stycznia 2014 r., I UK 202/13, które podziela również Sąd Apelacyjny, że właściwym odzwierciedleniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika jest wysokość dochodu przypadającego na członka jego rodziny. Ta wartość uwzględnia liczbę pozostających na jego utrzymaniu osób, uzyskiwanie przez pracownika dochodów z innych źródeł, wysokość przychodów osiąganych przez pozostałych członków rodziny, a więc konkretną jego i jego rodziny sytuację życiową.

Pomimo tego Sąd I instancji podnosi, że weryfikacja oświadczenia za poprzedni rok kalendarzowy i tylko raz do roku nie jest wystarczająca, ponieważ odwołująca nie miała aktualnej wiedzy o aktualnej sytuacji pracowników. Pogląd taki nie znajduje umocowania w powołanym wyżej orzecznictwie z którego jednoznacznie wynika, że podstawą przyznania pomocy socjalnej może być oświadczenie o wysokości dochodu przypadającego na osobę w rodzinie. Brak jest przy tym podstaw by kwestionować przyjęcie jako tej podstawy, oświadczenia o tej przesłance za poprzedni rok kalendarzowy zważywszy, że takie uregulowanie w ocenie Sądu Apelacyjnego pozwala bardziej miarodajnie, bo za dłuższy okres kalendarzowy przedstawić sytuację życiową, materialną i finansową ubezpieczonego. Podobne stanowisko wyraził też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 lutego 2016r., II UK 37/15 akceptując występowanie elementu socjalnego o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przy ustaleniu przez pracodawcę regulacji polegającej na przyznawaniu świadczeń w niejednakowej wysokości w relacji do średniego wynagrodzenia z poprzedniego roku podatkowego (OSNP 2017 nr 9, poz. 115, str. 1206; oraz w Legalis nr 1461002).

Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że w ww. powołanym wyroku z 8 stycznia 2014 r., I UK 202/13 Sąd Najwyższy również podkreślił, że kryterium obrazujące szczególne wypadki niedostatku lub innych szczególnych okoliczności wymagających pomocy socjalnej może być przyjęte dodatkowo. Powyższe prowadzi zatem do wniosku, iż nie ma konieczności, jak to podnosił Sąd I instancji, aby odwołująca badała również sytuacje materialne, czy materialno-życiowe pracowników pod kątem pogorszenia ich statutu materialnego. Element ten mógł stanowić jedynie dodatkowe

kryterium, ale jego brak nie dyskwalifikował przyjętych przez płatnika składek kryteriów ustalenia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika.

Jako nieprawidłowe uznać należało stanowisko Sądu Okręgowego, że zastosowanie progów dochodowych nie oznaczało zastosowania kryterium socjalnego. Sąd Okręgowy wskazywał, że o socjalnym charakterze świadczenia nie świadczy jego wysokość, lecz kryteria jego przyznania. Jednakże zważyć należy, że zastosowanie powyższych progów było właśnie tym warunkiem, na podstawie którego ustalane były wartości comiesięcznych wypłat zapomogi zwykłej, a zatem dochód na członka rodziny i ustalone progi dochodowe, stanowiły kryterium socjalne przy przyznawaniu świadczenia socjalnego w określonej wysokości.

Jako potwierdzenie powyższej tezy należy przywołać pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w powołanym już wyżej wyroku z dnia 18 lutego 2016r., II UK 37/15, w którym podkreślono, że element socjalny realizował się w przyznawaniu świadczeń w niejednakowej wysokości; w relacji do średniego wynagrodzenia z poprzedniego roku podatkowego. W takich okolicznościach dopłaty do wczasów, jak wskazywał Sąd Najwyższy, nie mają związku z obchodzeniem prawa składowego, a w każdym razie taki związek nie jest oczywisty. Podobny pogląd wyraził także Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyrokach z dnia 6 lipca 2021 r. III AUa 918/19 oraz z dnia 20 lipca 2021 r. III AUa 896/19 oceniając stan faktyczny w którym stosowano kryteria związane z osobistą sytuacją pracowników, wynikające z jednej strony z tego, że po analizie corocznie składanych przez pracowników oświadczeń o sytuacji rodzinnej i majątkowej, przyjmowano przeciętne miesięczne wynagrodzenie, a z drugiej strony różnicowano przydział środków w zależności od progu dochodowego (I próg – 1050 zł, II próg 1040 zł, III próg 1030 zł). W ocenie Sądu Apelacyjnego wyrażonego w powyższych sprawach jest to wystarczające kryterium i mieści się w pojęciu ustawowego kryterium socjalnego. Jeżeli zatem pracodawca faktycznie spełnia przesłanki, wskazujące na to, że w ramach funkcjonowania zakładowego funduszu socjalnego realizowany był cel socjalny, nadto brano pod uwagę sytuację osobistą i majątkową pracownika oraz jednocześnie źródłem świadczeń były środki zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w takich okolicznościach nie można było uznać, że świadczenia były ukrytą formą przychodu (w Legalis: nr 2681012 oraz nr 2681546).

Przenosząc powyższe do oceny niniejszej sprawy przypomnieć należy, że świadczenia wypłacane ubezpieczonym - zapomogi zwykłe, były przyznawane w niejednakowej wysokości w zależności od średniego dochodu netto na jednego członka rodziny z poprzedniego roku kalendarzowego. Nie ma również znaczenia to, że wsparcie pracowników zapomogą zwykłą miało formę stałych, comiesięcznych wypłat wraz z wypłatą wynagrodzenia. Żaden przepis prawa nie zakazuje wypłaty świadczenia socjalnego co miesiąc. Skoro regulamin obowiązujący u pracodawcy, określił miesięczną częstotliwość, a nie np. raz do roku, nie było powodów do przyjęcia, że kwoty sporne określone w zaskarżonej decyzji nie miały charakteru świadczeń socjalnych. Należy także podkreślić, że kwoty te były niskie, bo mieszczące się w przedziale od 80 do 160 zł, w przypadku osób z krótszym stażem pracy proporcjonalnie pomniejszone, nie można zatem mówić, że świadczenie to miało stanowić odpłatność za pracę, nawet jeśli było wypłacane w odstępach miesięcznych. Miałoby bowiem niewielki, wręcz marginalny, wpływ na wysokość wynagrodzenia za pracę. Warto zaznaczyć, że gdyby pracodawca zdecydowałby się na zapłatę np. raz w roku zapomogi zwykłej, to jednorazowo świadczenie to wyniosłoby od minimalnej rocznej kwoty 960 zł (80zł x 12 miesięcy przy IV progu) do maksymalnej rocznej kwoty 1920 zł (160 zł x 12 miesięcy przy I progu), co również nie jest kwotą budzącą wątpliwości co do socjalnego jej charakteru.

Nie budziło zatem wątpliwości, że wypłata spornego świadczenia nie była związana z zapłatą za świadczoną pracę. Ze zgromadzonych dowodów nie wynika, by wysokość zapomogi wiązała się w jakikolwiek sposób z zapłatą za wykonywanie obowiązków pracowniczych. Ponadto świadczenie to przysługiwało uprawnionym do momentu wyczerpania środków. Nie było to zatem świadczenie o charakterze stałym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie świadczenia wypłacone ubezpieczonemu M. J. (1) zostały wypłacone zgodnie zasadami określonymi o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Płatnik stosował kryteria związane z osobistą sytuacją pracowników, wynikające z jednej

strony z tego, że po analizie corocznie składanych przez pracowników oświadczeń o sytuacji rodzinnej i majątkowej różnicowano przydział środków w zależności od prognozy dochodowej.

Jeżeli zatem pracodawca faktycznie spełnił przesłanki, wskazujące na to, że w ramach funkcjonowania zakładowego funduszu socjalnego realizowany był cel socjalny, nadto brano pod uwagę sytuację osobistą i majątkową pracownika oraz jednocześnie źródłem świadczeń były środki zakładowego funduszu świadczeń socjalnych to w takich okolicznościach nie można było uznać, że świadczenia były ukrytą formą przychodu. Jedynie w sytuacji wykazania pozorności realizacji świadczeń ze środków socjalnych, będących w istocie ukrytą formą przychodu, możliwe jest ich ewentualne przekwalifikowanie przez organ rentowy i uznanie, że stanowią one podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W przedmiotowej sprawie organ rentowy nie zdołał wykazać takich okoliczności.

Powyższe oznacza, że nieprawidłowo zatem Sąd Okręgowy przyjął, że świadczenia przyznane i wypłacone przez odwołującą ubezpieczonemu z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci zapomogi zwykłej w okresie objętym zaskarżoną decyzją stanowiły przychód ubezpieczonego.

Uwzględniając powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 oraz poprzedzając go decyzją i stwierdził, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne M. J. (1) z tytułu umowy o pracę u płatnika składek (...) S.A. we W. nie wlicza się kwot zapomogi zwykłej wypłaconych w okresie objętym decyzją.

Zmiana zaskarżonego wyroku co do meritum sprawy, skutkowałą zmianą orzeczenia w przedmiocie zwrotu kosztów procesu w punkcie 2 i zasądzeniem od pozwanego na rzecz odwołującej kwoty 90 zł, tytułem zwrotu zastępstwa procesowego (pkt 2).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., w zw. z 2 ust. 2 i w zw. z § 9 ust. 2 § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, zasądając od pozwanego - jako strony przegrywającej - na rzecz strony odwołującej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

sędzia Marta Sawińska